

Från nya världen

2022—23

SÄSONG

Malmö SymfoniOrkester
Ryan Bancroft, dirigent
Marika Fältskog, konsertmästare

TOR / 20 OKT / 19.00

LEOŠ JANÁČEK

TARAS BULBA

1340 föll det som idag är västra Ukraina under polsk överhöghet, vilket ledde till spänningar som 1591 utlöste en serie bonde- och kosackuppror. Om detta skrev Janáček 1915-18 en rapsodi i tre satser med kosackernas härförare Taras Bulba och hans båda söner Andrej och Ostep i centrum. Verket är ett stycke programmusik och Janáček har valt ut tre extra blodiga episoder.

Den första delen är betitlad *Andrejs död* och börjar med en skildring av kärleken mellan Taras Bulbas yngste son Andrej och en dotter till en polsk general. Sedan följer en batalj, där kärleken gör att sonen kämpar på fiendesidan. I slutet av satsen dödas han av sin far för sitt förräderi. Andra satsen, *Osteps död*, skildrar den tillfångatagne äldre sonens kvalfyllda tortyrdöd. De kraftfulla trombonstötarna i slutet representerar Taras Bulbas smärtsamma utrop vid åsynen. Tredje satsen, *Profetian och Taras Bulbas död*, slutar med att kosackledaren bränns på bål. Profetian, som han utslungar innan han förtärs av lågorna, representeras av ett parti med brassfanfarer och orgel. Den handlar om kosackernas mod, den ortodoxa trons styrka och att en tsar kommer resa sig och fruktas av hela världen. En profetia som kan ge kalla kårar om man betänker den senaste tidens tragiska utveckling i Ukraina.

Leoš Janáček är en av Tjeckiens nationalkompositörer. Han var mycket intresserad av de lokala folkmusiktraditionerna och lät ofta det tjeckiska språkets satsmelodi diktera tonerna i sina verk.

ANTONIN DVOŘÁK

SYMFONI NR 9 ”FRÅN NYA VÄRLDEN”

När 1930- 40- och 50-talets kompositörer av musik till westernfilmer sökte inspiration, var det till en tjeck de vände sig, särskilt hans nionde symfoni. Dvořák var i sin tur inspirerad av nordamerikansk urfolksmusik och spirituals, som han studerade under sin vistelse i USA 1892-95. Han var direktör för ett institut, vars uppdrag var just att hitta en amerikansk musikalisk identitet.

I inledningssatsen är det lätt att föreställa sig kameraflygningar över prärier och bergslandskap. Den långsamma andra satsen skulle kunna skildra ett nattläger under stjärnorna. Ett engelskt horn spelar ett förtröstansfullt tema, bakom horisonten väntar solen. Tredje satsen börjar med några orkesterstötter som för tankarna till Beethovens *Symfoni nr 9* – som ju också markerar början på något nytt. I finalen är vi tillbaka i filmmusiken. Här är det tydligt att John Williams har lånat stoff. Inledningen låter som “Hajen” och de majestätiska bleckblåsfanfarerna påminner om slutmusiken till Star Wars-filmen “A new hope”.

Om man gillar stämningen i den här symfonin kan man med fördel också kolla upp *Stråkkvartett nr 12*, som Dvořák komponerade alldeles efter. Förutom samma känsla av vidder och äventyr, demonstrerar Dvořák här hur storslaget och mäktigt det är möjligt att komponera för bara fyra instrument.

RYAN BANCROFT

DIRIGENT

Den amerikanske dirigenten och trumpetaren Ryan Bancroft kommer att efterträda Sakari Oramo som chefsdirigent för Kungliga Filharmoniska Orkestern i Stockholm med start säsongen 2023-2024. Han har tidigare dirigerat Malmö SymfoniOrkester och kommer nu tillbaka för ett nytt program.

Bancroft är chefsdirigent för BBC National Orchestra of Wales och Artist in Association i Tapiola Sinfonietta men har även många prestigefyllda samarbeten som frilansdirigent. Med sin BBC-orkester ger han årligen konserter på Proms och han har en egen programserie i BBC Radio 3/BBC NOW. Ryan Bancroft blev 2018 års vinnare av Malko Competition. Hans dirigering utan dirigentpinne imponerade stort på både jury, orkester och publik när han formade sin vinnande interpretation enbart med händerna. Priset innebar 25 engagemang med orkestrar världen över.

MALMÖ SYMFONIORKESTER (MSO) är en av Sveriges ledande symfoniorkestrar med hög internationell nivå och en bred klassisk orkesterrepertoar. I samarbeten med tidigare chefsdirigenter som Vasilij Sinajski, Marc Soustrot och Robert Trevino har repertoaren breddats mot ryska och franska verk, och med Trevino växte idén med festivaltonsättare fram. MSO har en stark förankring i nutida repertoar med beställningsverk av vår tids ledande tonsättare.

År 2019 utsågs Sveriges internationelle stjärntrumpetare Håkan Hardenberger till MSOs hedersartist. MSO arbetar med cross over-projekt i samarbete med artister som Avishai Cohen och Lill Lindfors. Lokala och regionala samarbeten sker genom Nallekonserter, Jul- och Familjekonserter, El sistema-inspirerade Side by Side-konserter med Malmö Kulturskola, Filmmusikkonserter, Joystick-konserter med datorspelsmusik och konsertprojekt med Musikhögskolan i Malmö.

LEOŠ JANÁČEK (1854–1928)

Taras Bulba, rapsodi för orkester (1915–1918), 24 min.

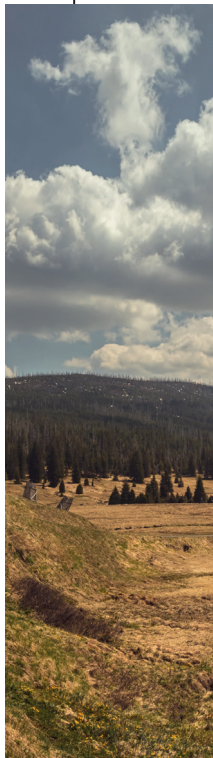
1. Smrt Andrijova – Andrejs död
2. Smrt Ostapova – Ostaps död
3. Proroctví a smrt Tarase Bulby – Profetian och Taras Bulbas död

— Paus / 25 min. —

ANTONÍN DVOŘÁK (1841–1904)

Symfoni nr 9 i e-moll, ”Från nya världen”, op. 95 (1893), 43 min.

1. Adagio – Allegro molto
2. Largo
3. Molto vivace – Poco sostenuto
4. Allegro con fuoco

Konsertlängd ca 1 tim. 45 min. inkl. paus